

Kommunene og fylkesmennene

Kontaktperson: For kommunen: Fylkesmannen. For Fylkesmannen: Landbruksdirektoratet
Vår dato: 20.12.2019
Vår referanse: 19/1
Rundskriv erstatter:

Forvaltning av forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder

Dette rundskrivet gir retningslinjer for forvaltning av, og utfyllende kommentarer til, forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder av 04.02.2013 (forskriften). Det erstatter rundskriv 13/1-9 fra 2013 og gjelder fra 1.1.2020.

Forvaltningen av tilskuddsordningen overføres fra Fylkesmannen til kommunene fra 1.1.2020, jf. forskrift om endring av forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder av 03.10.2017 (endringsforskriften). Fylkesmannen blir klageinstans, og skal også ivareta en koordinerende og støttende funksjon for kommunenes forvaltning.

Fra 2020 tas fagsystemet Agros i bruk for denne tilskuddsordningen. Søknader sendes etter dette primært elektronisk via Altinn.

Rundskrivet har to deler;

- A. Forvaltning. Her oppsummeres de viktigste retningslinjene for fordeling av tilskuddsrammer, søknadsbehandling og utforming av vedtak.
- B. Kommentarer til forskriftens bestemmelser

A. Forvaltning

Fordeling av årlig økonomisk ramme

Økonomisk ramme for tilskuddsordningen tildeles årlig gjennom tildelingsbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til fylkesmannsembetene.

Fylkesmannen fordeler midlene videre til kommunene. Fylkesmannen må finne hensiktsmessige praktiske løsninger for dette, eksempelvis ved å hente inn prognoser fra kommunene som grunnlag for mest mulig riktig fordeling.

For å sikre best mulig utnyttelse av midlene kan Fylkesmannen omfordele midler mellom kommuner, også innenfor kalenderåret.

Lokale retningslinjer og utlysning av midler

Det er kommunene som prioriterer søknadene og innvilger tilskudd. Som grunnlag for prioriteringene skal kommunene fastsette lokale retningslinjer innenfor rammen av forskriften og dette rundskrivet. De lokale retningslinjene skal fastsette hvilke tiltak som vil bli prioritert ut fra hva som er formålstjenlige tiltak for utmarksbeitinga i kommunen. Retningslinjene kan også inneholde timesatser for eget arbeid som kan legges til grunn for kostnadsoverslag for tiltakene, og tilskuddsandel til ulike typer tiltak ut fra hva som vurderes som mest formålstjenlige tiltak ut fra regionale og lokale forhold.

Kommunen kan vektlegge søkers egenfinansiering (målt i kroner eller egeninnsats) som et kriterium for prioritering av søknader. Dersom kommunen velger å gjøre dette, må det framgå i de lokale retningslinjene.

Retningslinjene bør ses i sammenheng og koordineres med tiltaksstrategien for Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), da det kan være aktuelt med tiltak som kan falle inn under begge ordninger.

Retningslinjene kunngjøres i tilknytning til kommunens årlige utlysning av midler på ordningen.

Se også mer om retningslinjer i kommentarene til § 3 *Beregning av tilskudd*.

Kommunen skal lyse ut midlene og fastsette søknadsfrist. Utlysning med søknadsfrist skal kunngjøres på kommunens nettside.

Søknad

Det elektroniske søknadsskjemaet ligger på Altinns nettside. Se også kommentarer til forskriftens § 4 *Søknad og utbetaling* i del B.

For søkere som ikke har mulighet til å søke elektronisk ligger skjema i pdf-versjon tilgjengelig på Landbruksdirektoratets nettside. Skjemaet fylles ut, signeres og sendes sammen med nødvendige vedlegg til kommunen.

Søknaden skal sendes kommunen der tiltaket skal gjennomføres. I tilfeller der et tiltak vil strekke seg over to eller flere kommuner sendes søknaden til den kommunen som er mest berørt av tiltaket. Kommunen som mottar en slik søknad må informere andre berørte kommuner om søknad og evt. tildeling.

Vedtaksbrev

I regelverk for økonomistyring i staten er det gitt bestemmelser om forvaltning av tilskuddsordninger. Tilsagn om tilskudd på grunnlag av innvilget søknad skal bekreftes med vedtaksbrev. Dette er et enkeltvedtak som skal begrunnes i henhold til forvaltningslovens bestemmelser.

Agros produserer vedtaksbrev automatisk basert på en felles mal. Det finnes maler for innvilget tilskudd, avslag og avvisning. Informasjon fra saksbehandler/vedtaksmyndighet flettes inn i malen.

Søknaden kan bl.a. avvises dersom den ikke oppfyller formålet med ordningen, åpenbart bryter med vilkårene i § 2, eller er sendt inn etter søknadsfrist. Samtidig har forvaltningen en alminnelig veiledningsplikt og må vurdere å etterspørre tilleggsopplysninger dersom en innsendt søknad er mangelfull, men oppfyller minstekravene. Et avvisningsvedtak trenger bare å begrunne hvorfor søknaden ikke tas til behandling.

Vedtaksbrev om innvilget tilskudd skal inneholde:

- Kort oppsummering om tiltaket tilskuddet skal benyttes til («Sakens bakgrunn»)
- Begrunnelse for vedtaket, herunder tilskuddsbeløp som flettes inn i teksten
- Vilkår for tilskuddet, dvs. frist og evt. særskilte vilkår for det enkelte tiltak
- Bestemmelser om rapportering og utbetaling
- Kontrolltiltak som kan bli iverksatt, med henvisning til § 6 i forskriften
- Bestemmelser om omgjøring av vedtak og tilbakebetaling
- Opplysning om klageadgang

De tre øverste punktene i denne listen fastsettes særskilt fra sak til sak der det er felter i saksbehandlerløsningen som skal eller kan fylles ut. Disse feltene flettes automatisk inn i teksten ved generering av vedtaksbrevet. Øvrige punkter er standardtekst i brevmalen.

Brev med avslag på søknader om tilskudd skal inneholde:

- Kort oppsummering av tiltaket det er søkt om
- Begrunnelse for avslaget
- Opplysning om klageadgang

I tilknytning til de to første punktene er det tekstfelt som skal fylles ut, mens det siste punktet er standardtekst.

B. Kommentarer til forskriftens bestemmelser

Formål (§ 1)

Formålet med tilskuddet er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene.

Tiltak som får tilskudd etter denne forskriften innebærer i stor grad oppføring av faste installasjoner i utmark. Husdyrbeiting og installasjoner i utmark berører også brukergrupper utenom landbruket. Ved planlegging og gjennomføring av tiltak er det viktig med dialog og samhandling med andre brukergrupper som eventuelt blir berørt av tiltaket. Aktuelle brukergrupper kan være organisasjoner og næringsdrivende innenfor landbruk og reindrift, grunneiere, hytteeiere, turisme og idrettslag. Se også kommentarene til § 2.

Kommunen må også sikre at tiltak det gis tilskudd til ikke er i strid med annet lovverk, herunder naturmangfoldloven og kulturminneloven.

Der hvor det foreligger relevante godkjente planer (beitebruksplaner, tiltaksplaner mv.) bør tiltakene være i samsvar med planene.

Tiltak for å redusere tap og konflikter knyttet til rovvilt dekkes over s.k. FKT-midler, jfr. forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak av 01.01.13. Denne forskriften forvaltes av Fylkesmannen. Dersom det oppstår tvil om hvorvidt formålet med en søknad primært er innenfor FKT bør dette avklares nærmere med søker og søker bør evt. få veiledning om framgangsmåte for søknad om FKT-midler. Fylkesmannen bes også bidra til å avklare grensegang og praktiske rutiner for koordinering av de to ordningene.

Vilkår for tilskudd (§ 2)

Tilskudd gis til beitelag og andre former for organisert samarbeid der det drives næringsmessig beitedrift. Næringsmessig beitedrift vil normalt innebære at dyra går minst 5 uker på utmarksbeite og at mer enn halvparten av medlemmene i lag eller forening har rett til produksjonstilskudd.

Tilskudd kan tilsvarende gis til enkeltforetak som har rett til produksjonstilskudd der hvor det grunnet naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid. Bakgrunnen for dette er strukturendringene i landbruket.

Foretak som driver næringsmessig beitedrift, men som ikke har rett til produksjonstilskudd, kan ikke gis tilskudd med hjemmel i forskriftens ordinære vilkår. Dersom slik virksomhet bidrar til utnyttelse av beiteområder som ellers ikke ville blitt brukt eller for øvrig bidrar til å oppfylle forskriftens formål kan kommunen vurdere å gi dispensasjon, jf. forskriftens § 9.

Stat, fylke eller kommune kan i henhold til § 2 ikke gis tilskudd, med mindre det gis dispensasjon etter § 9. Det er likevel aktuelt at kommuner tar initiativ til utarbeidelse av beitebruksplaner i samarbeid med næringen og evt. andre brukerinteresser. I de tilfellene kommuner initierer slike prosjekter (planleggings- og tilretteleggingsprosjekter) kan tilskudd evt. søkes og tildeles gjennom de beitelagene som deltar i prosjektet.

Det er en forutsetning for tilskudd til faste installasjoner at det er innhentet tillatelser fra eller avtaler med grunneiere eller andre som har rettigheter i det aktuelle beiteområdet, og som kan tenkes å bli berørt av tiltaket. I områder der tiltaket vil berøre reinbeiteinteresser må det dokumenteres at reinbeitedistriktet har uttalt seg, eller har fått anledning til å uttale seg.

Når det gjelder vilkåret i forskriftens tredje ledd, om langsiktighet ved leie av beiteområder, så kan kommunen vektlegge langsiktighet i leiekontraktene og resterende leieperiode ved prioritering av søknader.

Hva det kan gis tilskudd til

Tilskudd kan gis til investeringer i faste installasjoner og annet utstyr knyttet til beitebruk i utmark samt tidsavgrensede planleggings- og tilretteleggingsprosjekter. Innenfor disse rammene kan tilskudd gis til alle tiltak som fremmer beitebruken i et område.

Ulike typer faste og mobile investeringstiltak kan være (listen er ikke uttømmende):

- Sperregjerder
Et sperregjerde skal hindre beitedyr i å komme ut av beiteområdet. Sperregjerder kan også tjene til å avgrense beiteområdet mot vei, jernbane, tettbebyggelse og sammenhengende jordbruksområder. Rene inngjerdinger av beitedyr i utmark faller ikke inn under definisjonen av sperregjerde, og tilskudd gis normalt ikke til dette. Heller ikke skal det gis tilskudd til gjerder mellom innmark og utmark som faller inn under Lov om grannegjerde.
- Ferister
Ferister bør være av godkjent fabrikat eller bygd etter standardtegninger.
- Bruer
Det kan gis tilskudd til bruer som er dimensjonert for føring av beitedyr. Dersom bruene er kraftigere dimensjonert kan kostnadsoverslag eller tilskuddsandel reduseres tilsvarende.
- Gjeterhytter
Kostnadsoverslag for gjeterhytter kan omfatte hytter på inntil 20 m² med kvadratmeterpris som tilsvarer gjennomsnittlig kostnad for hytter av enkel standard i det aktuelle området.
- Sanke- og skilleanlegg
- Anlegg/rydding/ utbedring av drifteveier
- Saltsteinsautomater
- Transportprammer
- Elektronisk overvåkingsutstyr (radiobjeller, lammenoder, merkesavlesere, findmysheep, droner mv.)
- Elektronisk gjerde (f.eks. av typen Nofence)

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter kan være ulike typer prosjekter som retter seg mot organisering og tilrettelegging av utmarksbeitene for god og effektiv beitebruk. Dette kan bl.a. omfatte:

- Planlegging og prosjektering av faste installasjoner
- Ny organisering av beitelag og utmarksbeiteområder
- Prosjektrettet arbeid for stimulering til økt beitebruk og rasjonell utnyttelse av beitene
- Tidsbegrenset utprøving av nytt utstyr som kan bidra til effektiv og god beitebruk
- Utarbeidelse av planer (beitebruksplan, tiltaksplan, beredskapsplan mv.) for utmarksbeite
- Vegetasjonskartlegging

Frister for gjennomføring av tiltak, jf. § 5, gjelder også planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.

Beregning av tilskudd (§ 3)

Maksimalsatser for tilskudd er fastsatt ut fra at investeringene skal ha et næringsmessig formål som gir grunnlag for å legge inn egen finansiering og/eller eget arbeid i tiltaket.

Kommunen vurderer og fastsetter tilskuddsandel i hver enkelt sak, innenfor rammene som er gitt i forskriftens § 3. Ut fra godkjent kostnadsoverslag og tilskuddsandel fastsettes et maksimalt tilskuddsbeløp som spesifiseres i vedtaksbrevet.

Kommunen skal fastsette nærmere retningslinjer for tilskuddsandel til ulike typer tiltak ut fra hva som vurderes som mest formålstjenlige tiltak ut fra regionale og lokale forhold. Se nærmere om retningslinjer i del A.

Søknad og utbetaling (§ 4)

Søknad skal omfatte kostnadsoverslag og finansieringsplan. Kostnadsoverslag for faste installasjoner vil normalt omfatte materialkostnader og arbeidskostnader (eget og leid arbeid). Når det gjelder elektronisk overvåkingsutstyr vil godkjent kostnadsoverslag i de fleste tilfelle tilsvare innkjøpspris. For planleggings- og tilretteleggingsprosjekter kan kostnadsoverslaget også omfatte andre kostnader som for eksempel lønnsutgifter og kjøp av tjenester.

Dersom tilskuddsmottaker ikke har fradragsrett for inngående merverdiavgift, kan merverdiavgift inngå i kostnadsoverslaget og i grunnlaget for beregning av tilskudd. Det er lagt inn sjekkpunkter i Agros for å bidra til at dette blir riktig i søknadene.

Forskuddsutbetaling kan skje med inntil 75 % av tilskuddsbeløpet på grunnlag av godkjent dokumentasjon for påløpte kostnader. Dokumentasjon vil normalt være kopi av betalt faktura for innkjøp av materialer/utstyr eller kopi av betalt faktura fra entreprenør eller annen oppdragstaker. Eget arbeid må dokumenteres med timelister.

Dersom kostnadene for gjennomføring av tiltaket blir høyere enn det som er lagt til grunn for vedtaket er utbetaling likevel begrenset til tildelt tilskudd. Dersom kostnadene blir lavere enn forutsatt reduseres tilskuddsbeløpet i henhold til tilskuddsandelen.

Frist for gjennomføring av tiltak (§ 5)

Fristene som er gitt i § 5 gjelder gjennomføring av selve tiltaket. Dokumentasjon for fullført tiltak kan sendes inn etter fristen. I forbindelse med vedtak om tilskudd bør det settes en frist for innsending av dokumentasjon for fullført tiltak.

Fristen er en del av forutsetningen for tildeling av tilskuddet. Dersom fristen ikke overholdes kan kommunen kreve utbetalt forskudd på tilskudd tilbake, jfr. kommentarer til § 7.

Opplysningsplikt og kontroll (§ 6)

Første ledd innebærer at alle søkere av tilskudd plikter å gi de opplysninger som kommunen finner nødvendig i forbindelse med forvaltning av ordningen. For lag og foreninger er det kontaktperson i henhold til enhetsregisteret som som er å betrakte som ansvarlig søker.

I nødvendighetskriteriet ligger det at opplysningsplikten ikke er ubegrenset og at bare relevante opplysninger kan kreves. Typisk vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å kunne fatte vedtak om tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør en effektiv kontroll av om tilskuddsutbetalingen er i overensstemmelse med forskriften.

Med hjemmel i annet ledd kan kommunen også kontrollere foretakets bokføring, korrespondanse og opptegetninger som vedkommer tilskuddene. Kontrollen kan gjennomføres ved stedlig kontroll hos foretaket, jf. tredje ledd.

Når det gjelder kravet om revisorbekreftelse, er dette tatt med som en ”kan-bestemmelse” i annet ledd annet punktum da det etter departementets vurdering ikke er behov for et generelt krav.

Departementets kontroll med tilskuddsordningen (§ 6A, jf. endringsforskriften)

I ny § 6A heter det at departementet skal føre kontroll med at kommunens forvaltning av tilskuddsordningen utføres på en forsvarlig måte. Landbruksdirektoratet viser på dette punktet til Landbruksdirektoratets rundskriv 2018/41 Fylkesmannens kontroll av kommunenes forvaltning på landbruksområdet.

Omgjøring og tilbakebetaling (§ 7)

Bestemmelsen gir hjemmel til å omgjøre vedtak om tilskudd dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved tildeling av tilskuddet. Dette kan være når det uaktsomt eller forsettlig er gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknad eller rapportering, når tiltaket er gjennomført på en annen måte enn forutsatt, eller det på annen måte er bidratt til urettmessig utbetaling av tilskudd. Dersom frist for gjennomføring av tiltaket ikke blir overholdt kan dette også gi grunnlag for å omgjøre vedtak om tilskudd.

Dersom det ved en feil fra forvaltningens side er utbetalt for mye tilskudd er dette også i strid med forutsetningene for tilskuddet.

Når det er fattet vedtak om omgjøring kan kommunen fatte vedtak om at hele eller deler av allerede utbetalt tilskudd kreves tilbake i samsvar med bestemmelsene i § 8.

Det følger av forvaltningsrettslige prinsipper at ved feilutbetalinger i mottakers disfavør skal dette rettes opp ved tilleggsutbetaling.

Innkrevning av tilbakebetalingsbeløp mv (§ 8)

Når det er fattet vedtak om tilbakebetaling i henhold til § 7 kan dette skje enten ved innkreving eller motregning. Herunder kan det motregnes i senere tilskuddsutbetalinger av tilskudd til investeringer i beiteområder eller i utbetalinger av andre tilskudd

Krav som springer ut av andre tilskuddsordninger kan også motregnes i utbetalinger av tilskudd til tiltak i beiteområder.

Krav overfor lag og foreninger kan ikke motregnes i tilskuddsutbetalinger til medlemmer. Tilsvarende kan ikke krav overfor medlemmer motregnes i tilskudd til lag eller forening.

Når kommunen har fattet vedtak om tilbakebetaling vil fagsystemene automatisk generere og sende ut faktura på kravet.

Krav om tilbakebetaling er gjenstand for foreldelse i henhold til foreldelsesloven. Foreldelsesfrist er normalt tre år, med de unntak som framgår av loven. Foreldelse regnes fra det tidspunktet vedtak om tilbakebetaling er fattet.

I siste ledd gis det bestemmelser om fastsettelse av renter på tilbakebetalingsbeløp. Dersom det kan godtgjøres at mottaker har vært i aktsom god tro kreves det ikke renter. For å fastsette fra hvilket tidspunkt renter skal løpe må kommunen vurdere hvorvidt det foreligger henholdsvis uaktsomhet, grov uaktsomhet eller forsett.

Dersom det blir aktuelt å kreve renter på tilbakebetalingsbeløp innenfor denne ordningen, tar kommunen kontakt med Landbruksdirektoratet for å avtale praktisk gjennomføring.

Administrasjon, dispensasjon og klage (§ 9)

Vedtak om tilskudd fattes av kommunen.

Kommunen må sørge for dokumentasjon for at tiltak er gjennomført, og herunder vurdere om det er nødvendig med befaring. Sluttutbetaling av tilskudd kan ikke foretas før tiltaket er bekreftet gjennomført.

Kommunen skal fastsette retningslinjer for ordningen, jf. rundskrivets del A og kommentarene til § 3 i del B. Kommunen må gjøre tilskuddet og eventuelle prioriteringer kjent for aktuelle søkere ved utlysning av midler.

Ved klage på vedtak vurderer kommunen om klagen skal tas til følge. Dersom kommunen opprettholder sitt vedtak sendes klagen til Fylkesmannen for avgjørelse.

Med hilsen
for Statens landbruksforvaltning

Gunn Eide
seksjonssjef

Jens Wollebæk
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.